

ABSTRAKT

Práce se zabývá vývojem ekologického hnutí v Československu. Svoji pozornost zaměřuje především k vývoji ekologických iniciativ a ekologického diskurzu v době komunistické nesvobody a v době celospolečenských změn v listopadu 1989 do období rozpadu Občanského fóra v roce 1991. Nedílnou součástí je rovněž analýza vzniku a vývoje Strany zelených, která se stala předmětem scénářů a pokusů o provedení politických reforem v rámci komunistického režimu. Cílem práce je zjistit, jak téma ochrany přírody rezonovalo především v oblasti opozičních a režimních struktur a jaký osud jej následoval v období porevolučního vývoje následovaný otázkou, proč došlo k postupnému úpadku ekologického povědomí ve společnosti. Ke splnění cíle práce byla využita metoda orální historie, jež zprostředkovává pohledy oslovených narátorů – pamětníků problematiky úlohy ekologické karty. Tímto přístupem se snaží nahradit především chybějící archivní materiály. Formou obsahové analýzy a komparace se práce pokouší srovnávat procesy probíhající v západní Evropě s ekologickou tematikou v Československu. Práce se oborově nachází na pomezí historie, politologie, ale také sociologie, přičemž zdůrazňuje akcent historicko-politologický.

Ze závěru práce vyplývá, že ekologická karta v rámci československé společnosti získala silnou tradici, která byla rozvíjena i v době nesvobody, což poskytovalo možnost úniku před nedemokratickým režimem. Tento vývoj měl však svou dynamiku, která vyvrcholila tím, že se z ekologie stal nástroj, který přispěl k pádu režimu. Instrumentální charakter „zelené karty“ a její revoluční úloha během přechodu k demokracii se prokázala v následujících měsících, kdy téma ochrany přírody ve společnosti upadalo. Bylo nahrazeno lákavou představou ekonomického blahobytu a neomylného systému neregulované tržní ekonomiky. Společenské klima tím prokázalo, že jeho vazby na postmaterialistické hodnoty v duchu západoevropských tendencí byly, vyjma úzkých politických kruhů, ve skutečném politickém životě nereálné.

Klíčová slova: environmentalismus, komunistický režim, Strana zelených, postmaterialismus, grassroot democracy, politická transformace, ekologické hnutí, přechod k demokracii

ABSTRACT

The thesis deals with the development of the environmental movement in Czechoslovakia. It focuses especially on the development of ecological initiatives and environmental discussions in the times of communist unfreedom and in the times of social changes in November 1989 until the time of disintegration of the Civic Forum (OF) in 1991. An integral part of it is also an analysis of the formation and development of the Green Party (Strana zelených), which became the subject of scripts for attempting political reforms within the communist regime. The aim of the thesis is to find out, how the topic of nature protection resonated especially within the opposition and regime structures and what was their fate in times after the revolution followed by question why there was a gradual decline of the environmental awareness in the society. The method of oral history was used to fulfill the aims, which mediates the views of narrators – witnesses of the issues of environmental topics. This approach tries to compensate for missing archive materials. The thesis tries to compare the ongoing processes in western Europe with the environmental topics in Czechoslovakia through content analysis and comparison. The thesis borders on history, politology and sociology and emphasizes the historical-politological accent.

The conclusion states that the environmental topic had a strong tradition even in the times of unfreedom, which provided the possibility of escape from the undemocratic regime. Nevertheless, this development peaked in making ecology a tool which contributed to the fall of the regime. The instrumental character of the „green card“ and its revolutionary task during the transition to democracy proved itself in the following months, when the topic of nature protection declined in the society. It was replaced by a tempting notion of economic prosperity and infallible system of unregulated free market economy. The social climate proved by this that its relations to postmaterialistic values of western Europe were except for narrow political circles unrealistic in real political life.

Key words: environmentalism, communist regime, Green Party, postmaterialism, grassroots democracy, political transformation, environmental movement, transition to democracy